

OD AUTORKI

Poniższa praca powstała pierwotnie jako część planowanej publikacji jubileuszowej na 200-lecie Uniwersytetu Warszawskiego – tomu poświęconego architekturze uczelni. Mój esej miał wprowadzić niezbędny materiał porównawczy do dyskusji nad historią poszczególnych gmachów i całego zespołu urbanistycznego Uniwersytetu Warszawskiego. Geneza tego studium zdecydowała o wyborze ram chronologicznych i geograficznych opracowania – przedmiotem analizy są architektura i planowanie przestrzenne przede wszystkim tych uczelni, które mogły mieć wpływ na kształt architektoniczny i planistyczny uczelni środkowoeuropejskich do połowy XIX wieku, okresu, w którym ukształtować się miał zrąb architektury Uniwersytetu Warszawskiego. Nie było więc moim celem napisanie powszechnej historii architektury uniwersyteckiej, ale wskazanie na najważniejsze zjawiska i procesy, które zdecydowały o przemianach zachodzących w projektowaniu uczelni w tej części Europy.

Zaproponowane cezury chronologiczne, przekładające się na strukturę rozdziałów książki, są dość umowne – kampanie budowlane prowadzone przez uczelnie trwały z reguły wiele lat, a użyte formy architektoniczne wymykały się tradycyjnym stylistycznym podziałom powiązanim z periodyzacją historyczną. Z tego powodu, a także ze względu na znikomą przydatność anachronicznych kategorii stylowych, poniższa analiza koncentruje się na przemianach w kulturze europejskiej mających wpływ na rozwój uczelni jako instytucji oraz towarzyszących im zmianom w planowaniu przestrzeni niezbędnych do funkcjonowania wspólnot uczonych i studentów. Nie wszystkie znaczące budowle uniwersyteckie mogły się

znaleźć w poniższym opracowaniu, choć omówione są w nim np. budowle kolegiów jezuickich, początkowo formalnie niemających statusu uniwersytetów, lecz kształtujące nowożytne wzorce dla uczelnianej architektury. Mam nadzieję, że zaproponowany przegląd subiektywnie dobranych przykładów pozwoli na zrozumienie kierunku, w jakim ewoluowała przez stulecia architektura uniwersytetów, odpowiadając na wyzwania nowych badań naukowych i dydaktyki.

Chciałabym jednocześnie serdecznie podziękować Profesor Agnieszce Zabłockiej-Kos i Profesorowi Rafałowi Makale za ich cenne uwagi do tekstu, za którego ewentualne niedociągnięcia ponoszę oczywiście wyłączną odpowiedzialność. Równie serdeczne słowa podziękowania kieruję do Pani Redaktor Ewy Wyszynskiej, za Jej profesjonalizm, wyrozumiałość i pomoc w przygotowaniu tej publikacji do druku.